

κραυγὴν ἥτις ἐνεφαίνε τὴν εὐχαρίστησίν του.
— Ἀνεσκίρτησεν αὐτὴ καὶ τὰ βλέμματά των δι-
σταυρώθησαν· τὸ βλέμμα τῆς Ἀλεξάνδρας ἦτο
βεθυλισμένον ἐν τῇ μελαγχολίᾳ, τῇ ἀγωνίᾳ, τῇ
δισταγμῷ· τὸ τοῦ γελωτοποιοῦ πλήρες ἐλπίδος
καὶ σατανικῆς χαρᾶς. Καὶ διὰ τὸ νὰ δείξῃ ὅτι ἀντε-
λαμβάνετο τῶν ιδεῶν αὐτῆς ἡ νεάνις προσεπάθει νὰ
τῷ ἀποκρούσῃ.

— Εὐγενῆς καρδιά! εἶπεν.

— Εὐγενῆς φύσις ὑπὸ τὸ ἐνδυμα δούλου.

Ἡ τύχη εἶναι ἄδικος. . . . προσέθεσε μετὰ λύ-
πης.

— Ὁ νέος αὐτός, σ' ἐνδιέφερε, Ἀλεξάνδρα!

— Εἶναι τόσον δυστυχῆς καὶ τόσον ἀφωσιω-
μένος.

— Αἱ! δὲν θὰ τὸν ἀνταμείψωμεν.

— Ναι ἐὰν ἡ ἐπιτυχία μᾶς βοηθήσῃ. Καὶ
δε' αὐτό.

— Δι' αὐτὸ, πρέπει ν' ἀναχωρήσω κατὰ τὰ
ἐξημερώματα διὰ τὴν Αἰκατερινοσλάβην νὰ ἰδῶ
τὸν ἀρχιμανδρίτην νὰ λάβω παρ' αὐτοῦ πιστο-
ποιητικὸν γεγραμμένον καὶ ἐπίσημον τοῦ μυστη-
ρίου ἀφ' οὗ ἐξαρτᾶται εἰς τὸ ἐξῆς ἡ εἰμαρμένη
μου; ἡ ἐδικὴ σου, καὶ τὸ ὅποιον θὰ ἐπιβεβαιώσῃ
ἡ μήτηρ τῆς Ἐλισάβετ.

— Ἡ δυστυχῆς γυνή! . . . ἀνεστέναξεν ἡ Ἀ-
λεξάνδρα.

Εἰς τὴν γενναίαν καὶ εὐθεϊαν αὐτῆς ψυχῆς, ἀ-
ξίζαν ἄλλης πατρίδος, τὸ ἀτομικὸν συμφέρον δὲν
ἐμπόδιζε τὴν συναίσθησιν τῆς δυστυχίας τοῦ ἄλ-
λου.

Ἡ περιφρόνησις, ἣν καθ' ἑκάστην συνελάμβανε
διὰ τὰς αἰσχυρὰς πράξεις, τῶν ὁποίων ἦτο μάρτυς
αὐτόπτης, τὴν ἀπεμάκρυνε τῶν τυράννων ὅπως
τὴν πλησίαζεν τῶν θυμάτων.

Ὁ κόμης ἦτον ὁ ἀδελφός τῆς ἀναμφιβόλως,
ἀλλ' αὐτὸς πρῶτος δὲν ἐπινεξεν τὴν φωνὴν τοῦ αἵ-
ματος ὁμοῦ μετὰ τῆς αἰδοῦς, Δεσπότης ἄνευ
σπλάγγων καὶ ἄνευ μέτρου, ἤξιον τὸ πᾶν νὰ κύ-
πτῃ ἐνώπιον τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ ἦτο λοιπὸν κα-
θῆκον θρησκείας καὶ τιμῆς νὰ τὴν ἀφιερώσῃ ἀπ'
αὐτοῦ, ἀφοῦ εἶχε τὰ μέσα.

Ἡ Ἀλεξάνδρα ἐμορφώθη διδασκομένη ὑπὸ με-
τρὸς πλήρους τρυφῆς ῥόττης καὶ προνοίας, τυραν-
νουμένης ὑπὸ συζύγου δεσπότη καὶ ὑπερόπτου, μα-
ταίου ἐνεκα τῶν τίτλων του καὶ σκληροῦ πρὸς τοὺς
χωρικοὺς. Χωρισθεῖσα ἐνωρίς τῆς θυγατρὸς τῆς καὶ
προαισθανομένη ἀναμφιβόλως τὴν τύχην ἥτις τὴν
περίεμενεν, ἠθέλησε νὰ τὴν ἐροδικῇ κατὰ τοῦ ὁ-

περιμέτρου τῆς κηδεμονίας τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, καὶ
δι' αὐτὸ συνεννοήθη μετὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου τῆς
Αἰκατερινοσλάβης, ἱερέως σεβασμίου, ὃν ἐξελέξατο
ὡς πνευματικὸν καὶ συμβούλον.

Πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰουροδιόχος ἐμελλε νὰ πορευθῇ
τὴν χαρρυγὴν. Περιέμενε μετὰ μεγίστης ἀνυπο-
μονησίας τὴν ὥραν, καὶ μόλις ἐκρατεῖτο. Δὲν ἀ-
πέβλεπεν εἰμὴ πρὸς τὸν σκοπὸν, ὃ δὲ διαρκῆς καὶ
διαβολικὸς γέλως του ἐδείκνυνεν ὅτι οὐδόλως ἐν-
διεφέρετο περὶ τῶν μέσων.

Καθ' ἣν στιγμὴν οἱ Συβορίται συνωμόται τοῦ
Παλθγρόν· ὑπνωττον ἐρησυχάζοντες εἰς ψευδῇ
ἀσφάλειαν, ὁ νάνος τῆς ἐπαύλειος καὶ ἡ ἀδελφὴ
τοῦ Μπογιάρου παρεμόνουσαν τὴν στιγμὴν ἥτις
ἐμελλε νὰ ἐπιφέρῃ τὴν καταστροφὴν τοῦ μπο-
γιάρου. Ἰπῆρχον πολλαὶ πιθανότητες ὅτι ὁ ἀ-
πεσταλμένος των δὲν ἠθέλει ἐπιτύχει! Ἀλλ' εἶ-
χεν ὀρκισθῇ, καὶ ἡ ἐπιτυχία ὥφειλε νὰ στέφῃ
τὴν ἀφοσίωσιν του.

Σπινθήρ ἔλαμψε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν κορυ-
φὴν ταύτην τοῦ ἐπιπέδου, ἀκολουθῶς πυξήθη, ἐ-
γένετο φλόξ ὑποκύανος, ἐφθασεν τὴν προστεθειμένην
εἰς σιδηρὸν δαδὰ, καὶ ἐπὶ πέντε λεπτὰ ἠκόντισε
μακρότατα τὴν φεγγοβόλον λάμψιν του.

Βαθεῖα σιωπὴ ἐβασίλευε καὶ εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ
εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἐπαύλειος. Ἀλλὰ, καθ' ἣν
στιγμὴν οἱ τελευταῖοι σπινῆρες διεσκορπίζοντο
ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, πυροβολισμός ἀντήχησε κάτω-
θεν ὃν τις τῶν φυλάκων ἔσπυρεν ἀναμφιβόλως.

Ἡ Ἀλεξάνδρα ὥσει ὁ πυροβολισμός οὗτος τὴν
ἐπληττεν εἰς τὴν καρδίαν ἐρρίφθη σπασμωδικῶς
εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς καὶ ἐπεσε γονυπετῆς ἐνώπιον
τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας.

(Ἐπεται ἡ συνέχεια.)

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ (1)

ΥΠΟ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ Σ. ΚΑΡΜΙΤΣΗ

ΛΑΧΡΙΔΗΝΟΥ

(φοιτητοῦ τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς)

Ἐπιγραφὴν δ' Ἑλληνικῶν βρίθει καὶ ἡ Θεσ-
σαλονίκη καὶ τὰ περὶ αὐτὴν τῶν ὁποίων
τὰς πλείστας ἀρούμεθα ἐκ «τῶν εἰς Μα-
κεδονίαν περιηγήσεων» τοῦ ἐν Θεσσαλονί-

κη ἄλλοτε Γάλλου προξένου Cousinéry
καὶ ἄλλας ἀλλαχόθεν. Εἶναι δ' αὖται αἱ
μέχρις ἐσχάτων ἀνακαλυφθέντες.

I Ἐπὶ ἀνακαλυφθείσης σοροῦ.

Κύματι(α) παρθεμύσας κείμει νέκυς ἐνθάδε Σκοῦνδίων,
γῇ πατρίδι κρυφθεῖς, συνομαί(μ)οσι δάκρυ (π)ρολείψας.
(τ)ρίς δέκα(τον) π(λ)ήσας ἐτέων τὸ πανύστα(α) βαιῶν,
(λ)ύπην μ(ε)ν (πρόλ)ιπ(ον) κα(ι) πᾶσι βροτοῖσι (πόθ)ησιν,
δίγα μάχης ζήσας, ἐν συν(θ)ύλο(ι)ς δὲ π(ρ)όπασιν
πολλοὺς ἐκπύλ(ε)ων ἐκτρησάμεν ἀνδρά(ς) ἐτα(ί)ρους.
(οἶ)τε πύσ(ε)α· ἔλασθον. ἔ(λ)ησα (δ') ἐν εὐσεβήσιν.
δα(ί)μον(ος) ἤ(ε)π(η)θη τὸ τέλος, ὃ ἔδει ποτὲ (δ)οῦναι,
(ἄλλὰ γ') ἐν(θ)ρ(α)κ(η)ῶς συνρηκίμενος, οὐ προ(λ)έλοιπα.
Μητέρα εὐσεβί(η) πολ(λ)ῇ διασώσασθ', ἰκνοῦμαι,
εἰδότες ἀνθρώπων γενεὴ ταχέως ὅτι ληγεῖ.
σώ(μ)ατά γάρ κατέλυσε Δίκη, ψυ(χ)ή δὲ πρόπασα
ἀθάνατος ὑ(ψ)οῦ πτωτῶμεν(η) πάντ' ἐπακούει.
(ἡ ἀνακάλυψις ἐγένετο ὑπὸ Λετρονίου τινός.)

II Ἰουλίᾳ Σκοῦν(δα) Πο. Αἰλίῳ Πωλίῳ μετὰ
τῶν τέκνων μνήμης χάριν. Πωλίῳ χαίρει·
χαίρει καὶ σύ(γ)ε, (τίς) ποτ' εἶ.

III εὐδαίμων δ (Σ)κοῦνδίων Θεσσαλονικε(ς)
ἐν(θ)άδε κείμει

μήτε δίκην εἶπας μήτε γυναῖκα λαβών.
ἀλλ' ἔθανον τριακοντ(α)έτης βίотου μέτρα (λ)είψας.
καὶ φωνῆς ἐπάκουε φίλης. χαίροις παροδίτα.

(Ἄπαντα ταῦτα ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐρηνται σοροῦ.
Τὸ μὲν Α'. πρὸς τὰ ἀριστερὰ, τὸ δὲ Β'. ἐν τῷ
μέσῳ ἐπὶ ἐμβαδοῦ κεχωρισμένου ἀπὸ τοῦ λοιποῦ
ἐπιπέδου, τὸ δὲ Γ'. πρὸς τὰ δεξιὰ. Ὑπὸ τὸ Α'.
ἐγγέλυπται *δελφιν* καὶ ὑπὸ τὸ Β'. *πλοιάριον*
οὐχὶ ὅμως ἐν τῷ αὐτῷ ἐμβαδῷ.)

IV Ἰποκάτω γυναικὸς καὶ παιδὸς.

Σούμμος καὶ Κόιντος καὶ Κεσία Μαντῷ τῇ μητρὶ
μνήμης χάριν.

(Κεσία ἀντὶ Καισίᾳ καὶ Μαντῷ ἀντὶ Μαντοῦ.)

V Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου,
νῦν δὲ Μωαμεθανικῷ τσαμίῳ.

Αὔχημα δειχθεὶς τοῦ τῶν Ἑλλήνων γένους
τῷ προϊόντι τοῦ τῶν ἀρετῶν κύκλου,
καὶ τὴν πατρίδα ἀποβεβληκώς, ὦμοι,
τῆς βαρβαρικῆς οὐ μετέσχες κηλίδος.
Τῶν γὰρ πατρίων ἀρετῶν ἐξημμένος
χρυσὸς ὥσπερ τις ἡ ἀστήρ ἑωσφόρος
ἐλαμψας λαμπρῶς τῷ τῶν ἀρετῶν κάλλει.
Σωφροσύνην γὰρ καὶ ἀνδρείαν ἀσκήσας.
τὴν τε φρόνησιν καὶ τὴν ἰσωνομίαν,
ἀς βάθρον ἔθου ἀρετῶν τῶν ἐνθέων,

ἄγαλμα θεῶν τοῖς πᾶσιν ἀνεδείχθης.
Θέλγων δὲ πάντας τῇ τῶν λόγων σειρήνῃ
καὶ τῇ γλαφυρᾷ τοῦ κάλλους ἀγλαΐᾳ,
καὶ τοῖς γενναίοις τῶν ἔργων καταπλουτῶν,
ἐν τῇ ἀκμῇ φεῦ τῶν μεγίστων ἐλπίδων
οἶχη μοι, τὸ φῶς καὶ κλέος τῆς ζωῆς μου,
τὸ κοινὸν κλέος, ἡ σειρὰ τοῦ χρυσοῦ, ἐν οἷς
ἡ τῆς φύσεως λαμπρὰ φιλοτιμία
Αἰ, αἰ τῆς ἐμῆς καὶ κοινῆς δυστυχίας!
Οἶα ὑπέστην (σοῦ πέρι) φεῦ τοῦ πάθους,
Φίλη κεφαλῇ, ἐλπίς, ζωὴ, φῶς, τέρψις,
τοῦ Βυζαντίου καὶ τῶν Ἑλλήνων ὄρηξ.
Ἐκοιμήθη ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ, Λουκάς ὁ Σπαν-
τουνῆς ἐν ἔτει ἀπα'. μηνὸς Ἰανουα-
ρίου. — δηλ. τὸ 1481 μ. Χ. —

VI Ὁ Μελέτιος ἀναφέρει ἐπιγραφὴν τινα πλη-
σίον τῆς Θεσσαλονίκης ἐν τῇ δημοσίᾳ ὁδῷ
εἰς τὸ στενὸν ἀπέναντι τῆς καθ' ὁδὸν πηγῆς,
ἀνακαλυφθεῖσαν ἐν ἔτει 1694 ἐπὶ τάφου ἀ-
ξιολόγου καὶ ἔχουσιν οὕτω.

Πόντιος Λούπος Ποντίῳ Λούπῳ τῷ πα-
τρὶ μνείας χάριν κτλ.

VII Ἐπὶ ἐπιτυμβίου πλακὸς εὐρεθείσης κατὰ τὴν
Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν πρὸς Δυσμᾶς
τῆς Θεσσαλονίκης περὶ τὸν Ἀ-
ξιδὸν ποταμόν.

ΟΥΑΠΙΑ ΑΡΝΙΣ ΚΑΙ
ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΣΥΡΙ
ΩΝΙ ΤΩΙ ΑΔΕΛΦΩΙ
ΜΝΗΜΗΣ ΧΑΡΙΝ

VIII Ἐν τῷ ὑπὸ τὸ ὄνομα Eski—dgiuma—
παλαιὰ Παρασκευὴ γνωστῷ τσαμίῳ τοῦ
ὁποίου οἱ τοῖχοι εἶναι Γοτθικῆς κατα-
σκευῆς. (1)

αὐτοκράτωρ Καίσαρ, Ζηνων εὐσεβῆς νικη(τ)ης)
τροπευχοῦς μεγιστὸς καὶ σεβαστὸς.
φιλοτιμησαμένη ἡ αὐτῶν εὐσεβεία ὡς ε(ν)
πασαῖς ταῖς πόλεσι καὶ ἐν ταυτῇ τῇ αὐτοῦ
πόλει ἐδωρησατο χρημάτων δόσιν τα συνα-
γομένα ἐκ τοῦ πρακτείου φημι τοῦ ἐνταυθα
δικαρά τουτων καθὼς ἰωμεν ὡν βαλλίς
τραριων ἀνανεοῦνται τα τειχη πρὸς
σωτηριαν τῆς αὐτῆς πόλεως καὶ εὐχαρισ-
τούντες ἀνεθηκαμεν τοδε το τιτλον

(1) ἴδ. καὶ — Félix Beaujonr [Tableau du com-
merce de la Grèce Tom. I. pag. 44.]

εις μνημοσύνην ασιδίων της αὐτῶν.
 βασιλείας ἡ βασιλεία
 ανενεωθη δὲ οὗτος πρῶτος
 τοντος του μεγαλοπρεπ(ε)στατου κομ(ητος)
 ἡδιογενους ετους ριθ'. εν ινδ(ικτιωνι) ΙΔ†
 (Τὸ ἔτος 542 Μ. Χ.)

ΙΧ. Εὐρηται ὑπὸ τὸν θόλον τῆς θριαμβευτικῆς
 ἀψίδος τοῦ αὐγούστου καὶ τοῦ Μ. Ἀντωνίου, τῆς
 ὁποίας τὰ ἐρείπια μόνον σώζονται.

πολεταρχούντων. Ζωσιπατρὸν τοῦ Κλ-
 πατρας, καὶ Λουκιῦ Ποντίου Σκονδο-
 υίου, Αὐλοῦ Αἰουίου Σαβεινοῦ Δημητρίου τ-
 Φαυστοῦ Δημητρίου τοῦ Νικοπολεως Ζο-
 του Παρμενιόνος τοῦ καὶ Μενίσκου Γαίου Ἀγίλλιου
 ποτίτου ταμίου τῆς πόλεως Ταυροῦ τοῦ Ἀρμίας
 του καὶ Ρηγλοῦ γυμνασιάρχου τοῦ Ταυροῦ τοῦ
 τλήρου τοῦ καὶ Ρηγλοῦ.

Ἐρείπια πρὸς τούτοις σώζονται καὶ ἵπποδρό-
 μου τινὸς ἐν Θεσσαλονίκῃ θριαμβευτικῆς ἀψίδος
 τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ ναοῦ τινος Κα-
 θειριανοῦ ἱδρυθέντος ἐπὶ Νέρωνος σήμερον δὲ ἀπὸ
 ἐκκλησίας τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου εἰς
 τσαμίον μεταβεβλημένου.

Τοσαῦτα περὶ τῆς Θεσσαλονίκης ἀρκεῖτωσαν.
 Πλεῖστα δὲ περὶ αὐτῆς δύναται ν' ἀναγνώσῃ τις
 ἐν ταῖς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Ἀναγνώστου καὶ Καμη-
 νιάτου συγγραμμάτοις περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς
 Θεσσαλονίκης ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν (ἔτ. 904) καὶ
 ὑπὸ τῶν Τούρκων (ἔτ. 1430), τὰ ὁποῖα οἱ Λατί-
 νοι μεταφραστικῶς συνειθίζουσι νὰ ἐπιγράφωσι De
 excidio Thessalonicae ἥτοι περὶ κατασκαφῆς
 τῆς Θεσσαλονίκης, ἐν ᾗ δὲν ἀληθεύει ὅτι κατεσκά-
 φη ποτὲ ἡ Θεσσαλονίκη, ὡς καὶ τὰ τοῦ Εὐστα-
 θίου, ἀκμάσαντος τὸ 1185, ἰδίως δὲ τὰ τοῦ δευ-
 τέρου συγγραφέως, ὅστις ἤκουσε περὶ τὰς ἀρχὰς
 τοῦ Ι'. αἰῶνος καὶ περιέγραψε λίαν ἐπιμελῶς καὶ
 κομψῶς τὰ τε κατὰ τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ τὰ
 περὶ αὐτήν.

Ἐκτὸς τῶν συγγραμμάτων τούτων ὑπάρχει καὶ
 ἄλλο τι ἐντελέστερον καὶ μονογραφικώτερον τὰ
 τῆς Θεσσαλονίκης πραγματευόμενον, τοῦ ὁποῖου
 τὸν συγγραφεὰ δὲν ἐνθυμούμεθα, ἐὰν μὴ ὁ Τα-
 φέλιος ᾖναι. Εἰς τοῦτο, τοῦ ὁποῖου πρὸ διε-
 τίας ἤδη ἀγγέλθη μὲν τῆς μεταφράσεως ἡ δημο-
 σίευσίς ὑπὸ τῶν κ. κ. Μ. Δήμιτσα καὶ Ν. Χαλκιο-
 πούλου ἀλλ' ἄδηλον ποῖοι οἱ λόγοι οἱ ὑπαγορευ-
 σαντες τοῖς μεταφρασταῖς τόσῃ μακρὰν ἀναβολὴν
 τῆς ἐκδόσεως, πρᾶπτεμπομεν πάντα φίλον τῶν
 Μακεδονικῶν πραγμάτων, μ' ὅλον ὅτι ἐλπίζομεν

ὅτι οἱ ἀξιότιμοι οὗτοι κύριοι δὲν θὰ παρατείνω-
 σι πλέον τὴν ἐκδοσὶν τοιαύτης πολυτίμου μετα-
 φράσεως, τὴν ὁποῖαν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἐνχω-
 νίως ἀναμένει ὁ φιλόστωρ κόσμος καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ
 πιστεύομεν νὰ εὐρωμεν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐτέ-
 ρας ἀνακεκαλυμμένας ἐπιγραφάς.

2. Αἱ Σέρραι πρωτεύουσα τῆς Σιροπαιονίας,
 κείμεναι βορειοανατολικῶς τῆς Θεσσαλονίκης καὶ
 μεταξύ ταύτης καὶ τῶν Φιλίππων οὐ μακρὰν δὲ
 τοῦ Στρυμόνος ἐν μέσῳ πεδίου ἐκτεταμένου καὶ
 εὐφορωτάτου κατ' ἐξοχὴν βραμβυχοφόρου, ἔχουσι
 κατοίκους ἐπέκεινα τῶν 40 χιλ. παντοδαπῆς κα-
 ταγωγῆς, ὑπερεχούσης κατὰ πολὺ τῆς Ἑλληνι-
 κῆς, ἐξασκούντας ἐπιμελῶς γεωργίαν καὶ ἐμπο-
 ρίαν καὶ διατηροῦντας καὶ ἤδη καλῶς κατηρτισμέ-
 νην Ἑλληνικὴν σχολὴν, ἀμιλλωμένην ἄχρις ἐσχά-
 των πρὸς τὴν τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐκαλεῖτο δὲ
 πρότερον Φέρραι ἀπὸ Φέρης τοῦ κτίτορος αὐ-
 τῆς, εἴτα Σέρα, Σέρραι καὶ Σέρρες ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Εἶναι πατρίς ἐνδόξων ἀνδρῶν, οἷον τοῦ σοφοῦ
 Ἐμμανουὴλ Φωτιάδου, τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς ἐν
 Μακεδονίᾳ Ἑλληνικῆς τοῦ 1821 ἐπαναστάσεως
 Ἐμμανουὴλ Παπαῦ καὶ ἄλλων.

Περὶ τῆς βιογραφίας τοῦ πρώτου ἐθεωρήσαμεν
 καλὸν ν' ἀποσπᾶσθωμεν τινα ἐκ τοῦ φιλολογικοῦ
 Συνεκδήμου Περιοδικοῦ συγγράμματος ἄλλοτε ἐν
 Ἀθῆναις χάριν τῶν ἀνιστόρων Μακεδόνων, ὅποῖον
 εἶναι οἱ πλεῖστοι δυστυχῶς!

Ἐμμανουὴλ ὁ Φωτιάδης ἐγεννήθη ἐν Σέρραις περὶ
 τὸ 1805 ἐνθα καὶ ἐδιδάχθη τὴν ἐγκύκλιον παι-
 δεῖαν εἰς περιστάσεις δεινὰς, πρὸ πάντων δὲ κατὰ
 τὴν πρώτην ἐν Σέρραις Σχολαρχίαν τοῦ κλεινοῦ δι-
 δασκάλου Ἀργυρίου Παπαῦ Ρίζου ἐκ Σιατίστης
 τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τοῦ 1823—1830. Ἐπε-
 δεῖκνυτο δὲ λίαν προκίπτον περὶ τε τὴν ἄλλην
 Ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ περὶ τὰ μαθηματικά, ἰ-
 δίως δὲ περὶ τὴν φιλοσοφίαν. Τὸ 1828 μετέβη
 εἰς τὴν Αἰγιναν πόθῃ τελειοτέρας παιδείας φλε-
 γόμενος· ἀλλ' ἐπανῆλθε ταχέως εἰς τὴν πατρίδα
 διὰ τὸ ἀνώμαλον καὶ τεταραγμένον τῶν τότε και-
 ρικῶν περιστάσεων. Ἐνταῦθα δὲν ἐδύνατο νὰ ἡ-
 συχάσῃ διότι τῆς πατρίδος ὁ ὀρίζων τῷ ἐ-
 φαίνετο σκοτεινός καὶ ζοφώδης καὶ ὁ σφοδρὸς
 τῆς παιδείας ἔρως ὥθει αὐτὸν πρὸς τὴν ἀλλοδα-
 πὴν, ἐνθα αἱ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης θυγα-
 τῆρες εἶχον καταφύγει. Εἰς μάτην οἱ γονεῖς καὶ
 οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ἠγωνίζοντο νὰ τὸν ἀναγκάσωσι
 νὰ ὑποκύψῃ τὸν τράχηλον εἰς τὸν ζυγὸν τῆς τέ-
 χνης καὶ τοῦ ἐμπορίου, διότι ἀνίατον ἦτο τὸ πάθος

τοῦ ἐνθουσιῶντος καὶ ἐρωτομανοῦς νέου· οἱ δὲ γονεῖς αὐτοῦ καὶ συγγενεῖς τέλος ἐνέδωκαν εἰς τὴν σιδηρᾶν αὐτοῦ θέλησιν. Ἀπῆλθε λοιπὸν διδάσκαλος εἰς Βελιγράδιον τῆς Σερβίας κατὰ προτροπὴν φίλου τινὸς ἐν Βιέννῃ, ὅστις ἐκεῖθεν ἔγραφε πρὸς αὐτὸν παρακινῶν νὰ μεταβῇ εἰς Βελιγράδιον. Ἐντεῦθεν δὲ τῇ συνδρομῇ τοῦ Κ. Ροδά ἦλθεν εἰς Βιέννην καὶ ἐτύπωσε τὰς ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθεῖσας *Συζητήσεις τοῦ Σουαύτου*. Καὶ μέχρι τοῦδε μὲν ὁ Ἐμμανουὴλ Φωτιάδης εἶναι ἄγνός θιασώτης τῆς ἐν τῇ τότε θούλῃ Ἑλλάδι διδασκουμένης παιδείας. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν ᾧ ὅλοι σχεδὸν οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἀργυρίου ὑπῆρξαν θερμοὶ θιασῶται τοῦ Κοραῆ, οὗτος μόνος διέμεινεν ἀγάμενος Ν. τὸν Δούκαν καὶ Π. τὸν Κωδρικᾶν, τοῦ τελευταίου τῶν ὁποίων τὴν Μελέτην καὶ ἐπιμελέστατα ἀνεμάσσα. Ἢδὴ ὅμως μεταβὰς εἰς Μόναχον καὶ τῆς ἐκεῖ παιδείας ἀρκούντως γευσάμενος ἐμελλέ πως νὰ παλινωδῇ, τοῦ Κοραῆ μᾶλλον ὁπαδὸς γεγόμενος· μ' ὅλον ὅτι προφανῶς δὲν τὸ ὁμολογεῖ. Ἐτόπωσεν ἐνταῦθα Διτριβὴν τινα προτρεπτικὴν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ συμπολίτας Σερραίους, οἵτινες καὶ εἶχον συνδράμει αὐτὸν φιλομούσως διὰ τὴν ἀπαπερατώσῃ τὰς ἐν Μονάχῳ σπουδὰς του. Ἐτι δὲ καὶ τὴν μετάφρασιν τῆς μικρᾶς Γραμματικῆς τοῦ Θηρσίου, τὴν ὁποίαν καὶ παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ ἐπανέκαμψεν εἰς Σέρρας, περὶ τὸ 1836, πολλὰ καὶ γενναῖα ἐπιζῶν νὰ κατορθώσῃ. Αἱ ἐλπίδες του πραγματικῶς δὲν ἐψεύσθησαν. ἡ διδασκαλία αὐτῆς δὲν ὑπῆρξεν ἀσυντελής· μαρτυροῦσι δὲ τοῦτο οἱ τόσοι παρ' αὐτοῦ ἀναδειχθέντες χρῆστοι νέοι, οἵτινες ἐδόξασαν τὴν μνήμην του καθὼς καὶ οἱ τόσοι ἀπενεχθέντες καρποὶ ἐκ τῆς διδασκαλίας τῆς Γραμματικῆς τοῦ αἰοιδίμου Γενναδίου, ἥτις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ αὐτὴ αὐτοτάτη ἡ Γραμματικὴ τοῦ Φωτιάδου ἐλαφρότατα τροποποιημένη καὶ Γενναδίσκον θεωρηθεῖσα ἄχρις ἐσχάτων πόνημα. Ὁ μακαρίτης ὑπέπεσε καὶ αὐτὸς ὡς ἄνθρωπος εἰς τινα λάθη, διότι «οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος· δὲ ζήσεται καὶ οὐχ ἁμαρτήσεται»· ἀλλ' οἱ ἀγαθοὶ αὐτοῦ συμπολῖται καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τῆς παιδείας αὐτοῦ ἐξορίαν μὲ συμπαθείας τὸν συνώδευσαν δάκρυα καὶ ἐπανελθόντα ἠγάπησαν καὶ μετὰ θάνατον καὶ νῦν ἔτι θορυβοῦσιν.

Εἶναι πρὸς τούτοις ἡ πατρίς, ὥς εἵπομεν, καὶ τοῦ Ἐμμανουὴλ Παπαῦ, ὅστις ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ 1824 πανελληνίου ἀγῶνος «Ἀρχηγὸς καὶ Προστάτης τῆς Μακεδονίας» ἐκηρύχθη καὶ τοῦ ὁποῦ συνοπτικὴν τινα βιογραφίαν ἐκ ἐπιχειρή-

σωμεν ἐνταῦθα δὲν πιστεύομεν νὰ κουράσωμεν τὴν ὑπομονὴν τῶν ἀναγνώσων μας ἐφ' ὅσον μάλιστα πρόκειται περὶ ἐνὸς Ἐμμανουὴλ ἐξαιρετοῦ ἐπὶ πατριωτισμῷ καὶ αὐταπαρνῆσει ἀνδρός, πρωταγωνιστοῦ τοῦ ἱεροῦ τοῦ 1821 ἀγῶνος, σταχυολογούντες καὶ ταύτην ἐκ τῆς ἐν τῇ Φιλημονεῖᾳ ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τῆδε κακίστης ἐσπαρμένης ὕλης.

Ὁ Ἐμμανουὴλ Παπαῦ ἐγεννήθη καὶ οὗτος ἐν Σέρραις ἐκ γονέων μεγαλεμπόρων καὶ Τραπεζίτων βένδων καὶ ἀγάδων τοῦ τόπου. Ὡς τοιοῦτος ὑπελήπτετο παρὰ πάντων καὶ μεγάλην ἐξήσκει ἐπιρροήν, ἥτις ἰδίως, ὅτε τῷ 1810 διωρίσθη πρῶτος τραπεζίτης τοῦ Ἰσμαὴλ βεῆ τῶν Σερρῶν προσέβη μεγίστη, δι' ἣν ὁ πανίσχυρος οὗτος τότε ἀπένεμεν εἰς τοῦτον ἀγάπην ἰδιάζουσαν, οὐδέποτε ἀρνούμενος τὴν χάριν, ἣν ἐπεκαλεῖτο παρουσιαζόμενος ὁ Ἐμμ. Παπαῦ καὶ ἐπὶ αὐτῶν τῶν δυσχερεστέρων δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ὑποθέσεων ἐπὶ τοσοῦτον δὲ προσχώρει ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, ὥστε πολλάκις ἔκοπτε τὸ σχοινίον τῆς ἀγχόνης καὶ ἔσῳζε τοῦ θανάτου μεταφέρων ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ οἰκίᾳ τὸν κατάδικον. Δι' αὐτοῦ ἀφῆρθησαν ἀπὸ τοῦ Τούρκου καδδὴ αἱ μεταξὺ Χριστιανῶν δίκαια καὶ ἀνετέθησαν τῷ μητροπολίτῃ Σερρῶν. Δι' αὐτοῦ ἐσχηματίσθη σύστημα ἐμπορικόν, κατ' ὃ αἱ τῶν ἐμπόρων διαφοραὶ ἐδικάζοντο ἐν τῇ μητροπόλει καὶ ἐνώπιον τοῦ μητροπολίτου παρὰ διαιτητῶν ἐμπόρων. Δι' αὐτοῦ ἀνηγέρθησαν ἐκκλησίαι ἐκ θεμελίων λόγῳ ἐπισκευῆς καὶ ἄλλα πολλὰ ἔργα κοινωφελῆ κατωρθώθησαν. Ἀποθανόντος δὲ μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου τῆς Σερβίας τοῦ Ἰσμαὴλ βεῆ, διεδέχθη αὐτὸν ὁ πρεσβύτερος Ἰουσούφ βεῆς, γενόμενος ὀλίγῳ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Ἑλλάδος πασᾶς καὶ τὴν θέσιν τῶν Πατρῶν καὶ Ῥίου ὑπερασπισθεὶς ἀπὸ τοῦ 1821—1829. Παρὰ τὴν ἐξουσίαν διεδέχθη οὗτος καὶ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἐμμανουὴλ Παπαῦ ἀγάπην καὶ πίστιν. Ἄλλ' ἄσωτος ὢν καὶ πολυτελής, ἐπὶ δὲ τούτοις ζηλοτυπῶν καὶ ἐπιβουλευόμενος τὸν ἐπίσης γνωστὸν Μαχμούτ Βέην τῆς Δράμας, εἰς τοσαύτας ἐξετραχηλίσθη ὑπερόγκους δαπάνας, ὥστε ὀχι μόνον διὰ τῶν ἐσόδων αὐτοῦ, τῶσφ πλουσίῳ, δὲν ἐπῆρκει πλέον, ἀλλ' ἀναρμόδιος ὅλως κατέστη καὶ διὰ τοὺς ἀνοικτοὺς λογαριασμοὺς αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἐμμανουὴλ Παπαῦ. Τὸ δὲ χεῖριστον ἀλαζονεύμενος οὗτος καὶ ἀμνηνῶν κατέφυγεν καὶ εἰς αὐτὴν ἔτε την συνήθη τακτικὴν τῶν Τούρκων, ἀπειλήσας

τοῦτον καὶ μέχρι ζωῆς, ὡς ἀπαιτοῦντα ἐπιμόνας τὴν ἀπότισιν μέρους τοῦλάχιστον τοῦ ὀφειλομένου δανείου ἐξ ἐνός ὡς ἐγγιστὰ ἑκατομμυρίου γροσίων τῆς ἐποχῆς τοῦ 1816. Ἐντεῦθεν προῦκυψεν ἡ ἀνάγκη νὰ φύγῃ λαθραίως ὁ Ἐμμανουὴλ διὰ τῆς Δράμας καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου εἰσηκούσθη καὶ διὰ φερμανίου ὑπεχρέωσε τὸν Ἰουσοῦφ βεῖν πρὸς ἀπότισιν τοῦ κεφαλαίου. Ἐγένοντο δ' ὁμολογουμένως Θεία οἰκονομία ταῦτα πάντα ὅπως εὐρεθῇ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐν τῇ ἐστία τῆς ἐταιρίας ὁ Μακεδὼν, μυηθῇ δὲ τοῦ μυστηρίου καὶ διαθέσῃ ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ σκοποῦ μέγα μέρος τοῦ κεφαλαίου, τὸ ὁποῖον ἔλαβε παρὰ τοῦ μένεα ἥδη καὶ ἐκδίκησιν πνέοντος προσωπικὴν Ἰουσοῦφ βεῖν.

Ὅποῖον ἔφερε πρόσωπον πρᾶον καὶ ὥραϊον τοιαύτην καὶ τὴν καρδίαν. Εἶχε δὲ νοῦν ὑγιᾶ, φιλοτιμίαν ἀπέραντον καὶ περιουσίαν πλείστην. Ὀλίγοι βεβχίως κατὰ τὴν ἐπανάστασιν λογιζονται οἱ ἄνδρες, πρὸς τοὺς ὁποίους διαφιλονεικούνται τὰ ἐπὶ πατριωτισμῷ, ἐπιρροῇ καὶ ἀρνησαυτία ἀριστεῖα. Τῶν ὀλίγων τούτων κατὰ τὴν κίνησιν τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως σημειοῦται ἀναντιρρήτως εἰς καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ Παπαῦ. Καὶ ἐὰν ὦσι μεγαλειτέρας τιμῆς ἄξιοι ὅσοι ἐκτίθενται ἐν τοῖς πρώτοις ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἔχοντες πλοῦτον καὶ ἄλλα ἀγαθὰ, βεβαίως ἀξιοῦται καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ Παπαῦ τοιαύτης τιμῆς, ὡς ὀρμηθεὶς πρὸς τὸν ἀγῶνα οὐχὶ διὰ μεταβολὴν τύχης, ἀλλὰ δι' ἣν ἔφερεν ἀληθῆ ὡς Χριστιανὸς πρὸς τὸν Θεὸν πίστιν καὶ πρὸς τὴν πατρίδα ὡς Ἕλληνα.

Διακρινόμενον οὕτω κατὰ τὸν νομὸν τῆς Μακεδονίας τὸ πρόσωπον τοῦτο ὑπὸ σκηνῇ συνδρομῆν οὐσιώδῃ εἰς τὴν ἐπανάστασιν. Ἐπειδὴ ὅμως ἔτυχεν ἐν Κωνσταντινουπόλει νὰ διαμείνῃ κατὰ τὰς παραμονάς τῆς ὠδηγήθῃ ἵνα παρασκευάσῃ ἐντεῦθεν τὴν πατρίδα αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀγῶνα καὶ πρὸς τοῦτο ἀντὶ χρηματικῆς πολιτικῆς συνεκρότησε τράπεζαν, ἀνταποκρινόμενος πρὸς τὰ ἀρμόδια πρόσωπα καὶ τόπους. Ἐπελθόντος δὲ τοῦ 1821 ἔτους ἐτοίμως ἐξετέλεσεν ὅσας καὶ πρὶν παρὰ τοῦ Ἰψηλάντου ἔλαβε διὰ τῶν ἐφόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁδηγίας.

Ἰδοὺ δὲ καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν ἐπίσημον ἔγγραφον τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἰψηλάντου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐδίδοντο αἱ ὁδηγίαι αὗται.

« Φιλογενέστατε κύριε Ἐμμανουὴλ Παπαῦ! Πληροφορηθεὶς παρὰ πολλῶν καὶ μάλιστα παρὰ τοῦ κυρίου Κωνσταντίνου Παπαδάτου πόσον ἡ

» εὐαίσθητος ψυχὴ σας καταφλέγεται ἀπὸ τὸν
» πρὸς τὴν πατρίδα ἔνθεον ἔρωτα, δὲν ἐλπίζω ὅτι
» θέλετε δεῖξαι ἀδιαφορίαν νωθρὰν τῶρα, ἔτε ὅ-
» λων τῶν τάξεων τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους τὰ μέ-
» λη ἀγωνίζονται ὑπὲρ τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας
» τῆς πατρίδος μας· ἀλλ' ὅτι θέλετε φιλοτιμηθῇ
» νὰ συνεργήσητε εἰς τὸν ἱερὸν σκαπὸν καὶ νὰ
» συγκαταλεχθῇτε εἰς τὸν χρῶν τῶν Σωτῆρων
» τῆς Ἑλλάδος. Ἀκούσατε λοιπὸν τὰς συμβου-
» λὰς τοῦ κ. Παπαδάτου, ὅστις εἶναι διωρισμένος
» νὰ σᾶς δεῖξῃ εἰς τί πρέπει νὰ ἐνεργήσητε καὶ
» στεφάνους ἀειθαλεῖς τῆς εὐκλείας θέλει ἐτοιμά-
» σει ἡ πατρίς διὰ τὴν ἀξιοσέβαστον κεφαλὴν
» σας ὑγιαίνειτε. Ὁ φίλος καὶ ἀδελφός Ἀλέξαν-
» δρος Ἰψηλάντης. Ἰσμαὴλ τὴν 8 Ὀκτωβρίου
1820. »

Ἀγοράσας λοιπὸν ἐνταῦθα πολεμεφόδια καὶ ὅπλα ἱκανὰ ἐφόρτωσεν ἐπὶ τοῦ πλοίου τοῦ Χατζῆ Βιζβίζη, Λημνίου, τῇ 23 Μαρτίου καὶ τῇ μυστικῇ τοῦ ὑποπροξένου Σπυρίδωνος Καλογεράκη συνδρομῇ ἀπέπλευσεν εἰς τὸν Ἄθω, ὡς τὸ καταληλότερον ὀρμητήριον πρὸς πᾶσαν ἐκ τοῦ πλησίον ἥδη ἀπαιτούμενην ἐνέργειαν, παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Χατζῆ Πέτρου ὡς ὑπασιπιστοῦ καὶ τοῦ Δημητρίου Οἰκονόμου ὡς γραμματέως. Τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἑσφιγμένου, οὗ καθηγούμενος ἦτον ὁ Ἰωακείμ μέλος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας ὑπεδέχθη αὐτὸν δι' ὅλης τῆς τιμῆς καὶ ἐπισημότητος. Τὴν ἐπαύριον ἐκφορτώσας, ὁ Ἐμμανουὴλ τὸ πλοῖον προσεκάλεσε τοὺς ἐν τῷ ὄρει προσετώτας εἰς ἄμεσον συνέλευσιν. Οἱ πολλοὶ τῶν πατέρων νῦλόγησαν τὴν παρουςίαν τούτου. Τὰ δὲ περὶ στρατολογίας ἤρξαντο ἐν ὅλῃ τῇ μυστικότητι καὶ πλείστοι ἐπηρεχοῦντο ἐπὶ τῷ σχηματισμῷ πυροτοβολίδων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὑπῆρχον ἐν Ἄθῳ 20 μοναστήρια [κελλία ἄλλως λεγόμενα καὶ σκήτται] καὶ μοναχοὶ ὑπὲρ τοὺς δεκακισχιλίους. Ὁ τῆς Θεσσαλονίκης Μουσουλμῆς ἐν τοσούτῳ ἀνησυχεῖ διὰ τὴν διαγωγὴν τῶν προσετώτων τοῦ νομοῦ, τῶν ὁποίων συνεπεία τῶν μετὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰψηλάντου καὶ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Πελοποννήσου ἐνεργουμένων πανταχοῦ σφαγῶν ὅλου τοῦ νοήμονος μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ διέταξε καὶ αὐτὸς τὴν παρ' αὐτῷ προσέλευσιν λόγῳ ὅτι ἀπητείτο ἡ δι' ὁμῶρων ἐξασφάλις τῆς ἡσυχίας τοῦ τόπου· ἀλλ' οὗτοι ἀναπόφευκτον βλέποντες τὴν ἑαυτῶν θυσίαν ἐὰν ἐπλησίαζον τοιοῦτο θηρίον κατάρθωσαν τὴν ἀποστολὴν δευτερευόντων προ-

σώπων, ἐξ ὧν ἐκράτησε μὲν ὁ Μουσελίμης ὅσους ἠθέλησεν, ἀλλ' εἰς οὐδεμίαν προεχώρησεν ἐκτελεσιν κεφαλαικὴν, συλλαβὴν ὑπονοίας, σοβαράς ἐκ τῆς ὑπεκφυγῆς τῶν προσεστώτων. Αποστέλλει μετὰ ταῦτα ἐν σῶμα στρατιωτῶν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τοῦ Ἄθω ἐκδιδάσκει, οὕτως ἐπὶ μᾶλλον τὰ πράγματα ἄνευ αἰσίου ἀποτελεσμάτος. Ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῶν Καρυῶν συνέλευσις μετὰ τοῦτο ἀμέσως συγκροτεῖται καὶ συσκέψεως γενομένης ἀποφασίζεται ἡ καθαίρεσις καὶ ὁ περιορισμὸς τοῦ Ζαμπιτῆ τοῦ Ἄθω, Χασεκῆ Χαλὴλ-βέη καλουμένου, ἀπόρασις, ἥτις καὶ ἐνηργήθη ἀμέσως. Συνεστήθη δὲ καὶ ἐφορεῖα γενικὴ παρ' ὅλων τῶν μοναστηρίων ὑπὲρ τῆς διοικήσεως καὶ τοῦ Οἰκονομικοῦ μέρους τοῦ πολέμου καὶ προσεκλήθησαν εἰς τὰ ὅπλα πάντες οἱ δυνάμειοι ἐκ τῶν μοναχῶν τοῦ Ὄρους νὰ φέρωσιν αὐτά. Οὕτω τελετῆς ἐκκλησιαστικῆς γενομένης καὶ τοῦ Μητροπολίτου Μαρωνεῖας Κωνσταντίνου εὐλογήσαντος ἐπανεστῆ ὁ Ἄθως ὑπὸ τὸν Ἐμμανουὴλ Παπᾶ ὑπερμεσουντος τοῦ Μαΐου. Ταυτοχρόνως ἐκινήθησαν ἡ μὲν Κασσάνδρεια (Κκασάνδρα) διὰ τοῦ Ἰωάννου Χατζῆ Χριστοδούλου καὶ λοιπῶν, τὰ δὲ Μαδεμοχώρια (ἡ Μαδενόχωρα) διὰ τοῦ Δουπιώτου καὶ ἀναστασίου Χιμευτοῦ. Ὁ Ἐμμανουὴλ Παπᾶ ἐκηρύχθη ἦδη « Ἀρχηγὸς καὶ Προστάτης τῆς Μακεδονίας ». Ἡ δ' ἐπανάστασις ἀπὸ τοῦ στενοῦ κύκλου τῶν Πολυγύρων ἐξεληθῆσα ἠπλώθη καὶ ἐσύστηματοποιήθη· δύο δὲ σώματα παρυσθὺς ἐσχηματίσθησαν τὸ μὲν ἐκ τῶν ὀπλοφόρων τῆς Κασσανδρείας καὶ τῶν Χασίκων χωρίων ὑπὸ τὴν ὀπλαρχηγίαν τοῦ Χάψα, τὸ δὲ ἐκ τῶν Μαδεμοχωριτῶν καὶ δισχιλίων τοῦ Ἄθω μοναχῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἐμμανουὴλ Παπᾶ. Ἐπὶ τῶν θυσίων πλὴν τοῦ Ἐμμανουὴλ οὐδόλως ἡ μικρὸν ἀνταπεκρίνοντο τὰ μεγάλα μοναστήρια καὶ τοὶ δυνάμειοι νὰ φέρωσι τὸ ὅλον σχεδὸν βάρος τοῦ ἐκεῖ πολέμου. Ὁ ζῆλος τῶν Ἡγουμένων αὐτῶν ἐφάνετο πραγματικῶς πολὺς, ἀλλ' ὁ πόλεμος ἀπῆτει καὶ ὀλικὰς θυσίας. Ἐὰν ἤθελεν ὁ Ἐμμανουὴλ ἐλάμβανε διὰ τῆς βίας τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρὸν τούτων, ἀλλὰ θρησκευτικὸς ὢν μέχρι φανατικότητος ἀνὴρ ἀπέκρουσε πάντοτε καὶ προτρεπόμενος· μάλιστα παρ' ἄλλων, πρᾶξιν τοιαύτην καὶ μόνος ἐπὶ μισθῷ διετήρει Ψαριανὰ τινα πλοῖα. Ἡ φανατικότης αὐτῇ προὐκλήσεν ἀναμφισβητήτως τὴν ἐπαισητὴν τῆς ἐν Μακεδονίᾳ ἐπαναστάσεως πτώσιν! Ἐλεπεν ἡ ἀγομιὰ ἐπὶ κεφαλῇ τῶν τῆδε κἀκεῖσε μεμακρυσμένων ἀπ' ἄλ-

λήλων σωμάτων διεύθυνσις· εἰς τὴν ἄλλειψιν δὲ ταύτην ἡ μέχρι φανατισμοῦ θρησκευτικὴ τοῦ Ἐμμανουὴλ εὐλάβεια προσέθηκε καὶ τὴν τῶν πολυμεσοδίων, τὰ ὁποῖα ἄλλως κάλλιστα ἐδύναντο νὰ ἐξοικονομηθῶσι διὰ τοῦ πλοῦτος τῶν μοναστηρίων. Ἐλεπεν ἀκόμη καὶ ἡ ἀναγκαία κατὰ τῆς Θεσσαλονίκης ναυτικὴ δύναμις, τὴν ὁποίαν ὁ μὲν Ἐμμανουὴλ ἐπεκατέστη παρὰ τοῦ Ἰψηλάντου ἅμα ἐν Ἰδρα φθάντος, ἐκεῖνος δὲ συνέστησε παρὰ τῷ Λαζάρῳ Κουντουριώτῃ, ὡς μόνῳ δυνάμειν τοιαύτην ἀποστολῆν.

Ἐν τούτοις οἱ Τοῦρκοι ἤρξαντο τῆς καταστροφῆς τῶν χωρίων καὶ τῶν δευνότερων κατὰ τοῦ Ἄθω ἀπειλῶν, ὡς ἐν τῷ Πολυγύρῳ κατόπιν θέλει γίνεαι μνεῖα. Καὶ πλεῖσθι μὲν ὅση κατεβλήθη φροντίς περὶ τῆς κινήσεως τοῦ Ὀλύμπου ἡ περὶ τῆς ἐμμέσου βοηθείας τῶν ὀπλαρχηγῶν αὐτοῦ· οἱ δ' Ἀθωνῖται ἀνάγκην μεγάλην στρατιωτικῆς βοηθείας ἔχοντες τὴν ἐζήτουν ὑπισχνούμενοι τὴν μισθοδοσίαν αὐτῆς, χωρὶς ὅμως νὰ τὴν προκταβάλωσιν. Ἀλλ' οὔτε κίνησις Ὀλύμπου κατορθοῦτο, οὔτε βοήθεια τῶν ὀπλαρχηγῶν ἐδίδото, ἐξ ὧν μόνος ὁ Διαμαντῆς Νικολάου ἐπροθυμοποιήθη ὡς ἐκ τοῦ ἐξῆς πρὸς τὸν Ἐμμανουὴλ καταφαίνεται ἐγγράφου του.

« Τὴν εὐγένειάν σας ἀδελφικῶς προσκυνῶ! Ἐλαβον τὸ ἀδελφικόν σας γράμμα καὶ καλῶς ἐκατάλαβα. Λοιπὸν, ἀδελφε σήμερον στέλνω τὸ γράμμα μου εἰς τὸν Καπιτ. Τάσιον· ὅμως αὐτοὶ οἱ Καπιτανεοὶ δὲν εἶναι καθὼς ἐροχάζεσθε· αὐτοὶ τὰ φερσίματά τους εἶναι Τοῦρκικα. Λοιπὸν σᾶς στέλνω τοὺς ἀδελφούς μου κολιτζίδες μου Διάκον καὶ Μπίνουν, τοὺς ὁποίους τοὺς στέλνω νὰ ἦναι κεφάλια εἰς αὐτονοῦς, ὁποῦ σᾶς ἔσται· λα τὸ πρῶτον, καὶ ὅσους κάμω τρόπον νὰ στείλω. Ὅμως θέλητε πληροφορηθῆ ἐκ στόματος τοῦ Διάκου καὶ Μπίνου διὰ πάντα. Κύρ Γιαννὸ, ἀδελφικῶς προσκυνῶ τὸ γράμμα τὸ ἔστειλα εἰς τὸν Γούλαν, καὶ δὲν μ' ἀποκρίθη· καν οὔτε καλὸν οὔτε κακόν. Δὲν ἐνθυμήθηκαν τὸ καλὸν, ὁποῦ τοὺς ἔχγτε κάμει· ὅμως ἄς εἶναι καλὰ. Ἐγὼ λοιπὸν δι' ἀγάπην Χριστοῦ καὶ ἐδικὴν σας κουσουρι δὲν ἀφίνου. Καὶ ἐγὼ ὅλο προσμένου, διὰ νὰ τοὺς σηκώσω καὶ ἐδῶ· εἰδὲ καὶ δὲν ἡμπορέσω νὰ ἡξέυρητε ὅτι εἰμαι μαζί ἡ σας. Δὲν σᾶς γράφω περισσώτερον. Βεβαιώναςθε ἀπὸ τὸν Διάκον καὶ Μπίνουν. Οὕτω καὶ μένω τῆς εὐγενείας σας ἀδελφός σας Διαμαντῆς Νικολάου, 1821, Ἰουνίου 7. »

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ προσεχὲς φυλλάδιον).